

دانشگاه علوم پزشکی و
خدمات بهداشتی درمانی کرمان

پژوهشکده
آینده پژوهی در سلامت

زنگ خطر تاثیر فناوری بر سلامت سالمندان

نشریه
آینده
بهبتر
گامنامه علمی آموزش

اردیبهشت ماه ۱۳۹۴

Institute for Futures Studies in Health

فن آوری و سلامت سالمندان

هرچند که ورود فناوری های جدید در ارتقای کیفیت خدمات سلامت تأثیر گذار بوده است ولی استفاده از این فناوری ها نگرانی هایی را نیز در خصوص ابعاد مختلف سلامت سالمندان ایجاد نموده است. به نظر می رسد با ورود فناوری ها جدیدی نظیر گوشی های هوشمند، مؤلفه های سلامت اجتماعی سالمندان با مخاطره ای جدی روبرو شده است. چراکه هر فرد سالمندی نیازمند ارتباط با دیگران است و با ورود این فن آوری ها راه های ارتباطی دچار تغییرات بنیادینی شده است که متفاوت از راه های ارتباطی ای است که سالمندان در بیشتر سال های عمرشان از آن ها استفاده می کردند.

بر اساس تعریف سازمان جهانی بهداشت هر فرد بالای شصت سال سالمند تلقی می شود. سالمندی دوره ای طبیعی از زندگی انسان است که برای تمام افرادی که جوانی و میان سالی را پشت سر گذاشته و از حوادث و اتفاقات به سلامتی عبور کرده اند، تحقق پیدا می کند. بهبود وضعیت بهداشتی و درمانی در چند دهه اخیر موجب افزایش تعداد سالمندان در جهان و در نتیجه توجه بیشتر محققین به اهمیت سلامتی آنان شده است.

سلامت سالمندان

سلامت سالمندان در اکثر جوامع یکی از مسائل و نگرانی های مهم بخش سلامت است و مقابله با این نگرانی نیازمند سیاست گذاری و برنامه ریزی های دقیق و صحیح است. نیازهای جسمانی در سنین پیری از اهمیت فراوانی برخوردار است و مسائل روانی ناشی از سالمندی نیز تحولات بسیاری در روش زندگی این گروه به وجود می آورد.

امروزه اتخاذ سیاست های مناسب در جهت ارتقای وضعیت جسمی، روحی و اجتماعی سالمندان از اهمیت بالایی برخوردار بوده و در دستور کار جامعه بین المللی قرار گرفته است. در سالهای اخیر، ارتقای وضعیت سلامت ایرانیان و افزایش شاخص امید به زندگی در آن ها باعث مواجهه زودهنگام با پدیده سالمندی شده و این روند ادامه خواهد داشت بطوری که شمار سالخوردگان ایران در سال ۱۴۲۰ به بیش از ۲۶ میلیون و نسبت آن به کل جمعیت به حدود ۲۳ درصد خواهد رسید.

توجه به عوامل مختلف مؤثر بر سلامت سالمندان می تواند باعث شود که در سال های آینده، آمادگی بیشتری برای ارائه مناسب تر خدمات به سالمندان و رفع دغدغه های احتمالی داشته باشیم.

مخاطرات استفاده روز افزون از فن آوری

طی سالهای اخیر، میزان استفاده از تلفن های همراه و گوشی های هوشمند روز به روز در کشور افزایش یافته به طوری که تعداد سیم کارت های تلفن همراه در کشور طی هشت سال اخیر ۱۶ برابر شده و از هفت میلیون سیم کارت در سال ۱۳۸۴ به ۱۱۳ میلیون در سال ۱۳۹۱ رسیده است. موسسه تحقیقاتی بیزینس مانیتور پیش بینی کرده است تا پایان سال ۲۰۱۷ تعداد مشترکان تلفن همراه ایران به ۱۱۲ میلیون نفر با ضریب نفوذ ۱۴۲ درصد برسد.

افراد جوان حتی کودکان آن‌چنان در ابزارهای جدید ارتباطی و فناوری فرورفته‌اند که فریاد سکوت سالمند غرق‌شده در تنهایی را نمی‌شنوند.

زمانی که فرد سالمند قادر به کار کردن با وسایل ارتباطی جدید و فناوری روز نباشد خودبه‌خود در موارد ضروری به دیگران وابسته‌تر می‌شود که این وابستگی نیز می‌تواند پیامدهای منفی دیگری به دنبال داشته باشد. در نتیجه فناوری که قرار بود کمک‌کننده و تسهیل‌بخش زندگی و در نتیجه سلامت باشد به سلامت افراد لطمه وارد می‌کند.

از فناوری‌های نوین، می‌توانیم برای ارتقای سلامت سالمندان استفاده نمود. اما به همه این تسهیلات و خدماتی که به‌ظاهر سالمند را از لحاظ جسمانی کمک کرده‌اند باید نگاه محتاطانه و آینده‌پژوهانه داشته باشیم. به عنوان نمونه اگرچه با وسایل ارتباطی جدید افراد در هر زمان و مکانی از هم خبردار می‌شوند اما همین امر دیدارهای رودررو را کاهش می‌دهد.

باید چاره‌ای اندیشید

با توجه به محدودیت‌های ذهنی فرد سالمند و سبک زندگی متفاوت آنها، این سوال اساسی مطرح می‌شود که چطور می‌توان این مخاطره را در دنیای امروز کاهش داد.

سخن آخر اینکه فناوری علی‌رغم آنکه می‌تواند زندگی امروزی را تسهیل بخشد، ممکن است عوارض روحی و روانی بسیاری به‌ویژه برای سالمندان به دنبال داشته باشد. نگاهی محتاطانه و آینده‌نگرانه به ابزارهای ارتباطی جدید و توسعه فناوری و فرهنگ‌سازی در این زمینه جهت در پیش گرفتن رفتار منطقی در استفاده از فناوری‌ها می‌تواند به سلامت اجتماعی قشر وسیعی از افراد جامعه بینجامد.

براساس آمارهایی که در سامانه مدیریت ضریب نفوذ اینترنت کشور آمده، ایران با ۷۵ میلیون نفر جمعیت دارای ۴۰ میلیون کاربر اینترنت و ۲۳ میلیون مشترک است. ضریب نفوذ در ایران از ۴۹ درصد در سال ۹۲ به ۵۳ درصد در زمان کنونی رسیده و این میزان به سرعت در کشور در حال افزایش می‌باشد. این افزایش استفاده از فناوری و فضای مجازی موجب ایجاد نگرانی‌هایی در خصوص منزوی شدن گروه سالمند در کشور گردیده است. در گذشته سالمندان با بیان تجارب خود از زندگی و یا انتقال اطلاعات خود در جمع‌های خانوادگی به و برقراری ارتباط با اعضای خانواده مبادرت می‌ورزیدند.

متقابلاً افراد خانواده با گوش دادن به صحبت‌های آنان به ایشان ابراز احترام و علاقه می‌نمودند. چنین ارتباطی موجب می‌شد که فرد سالمند احساس فایده‌مندی و با کفایتی کند. عزت‌نفس فرد بالا رود و از تنهایی و انزوا دور بماند؛ اما امروزه با ورود فناوری و عدم آشنایی این قشر جامعه با این امکانات، فرد سالمند از جامعه کوچک خانواده و به دنبال آن از جامعه مدنی جدا شده و به تنهایی خود پناه می‌برد.

امروزه دیگر فناوری جای خود را در جمع‌های خانوادگی، مهمانی‌های شبانه و حتی مهمانی‌های سنتی مثل دیدوبازدید عید و شب یلدا و... چنان وسیع کرده که عرصه را بر سالمندان تنگ نموده است.

افراد سالمند به دلیل عدم اشتغال، احساس تنهایی و بیهودگی می‌کنند که این احساس با تغییرات سریع اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی تشدید می‌گردد.

